תנועת המרי מאחדת מחתרות

למשך תשעה חודשים זכה הישוב להנשמת תקוותו הלוהטת ביותר — איחוד ההגנה, אצ"ל ולח"י במסגרת פועלת אחת. הצלילים השונים של המנגינה — ספינות המעפילים, פעולות־הטרור, הפגיעות במרכזי השלטון, הלחץ הפוליטי, התעמולה — הפכו לתזמורת גדולה אחת. שש הפעולות הגדולות של אצ"ל, ששוחזרו בעמוד זה ובעמוד הבא (בלווית מודלים שהוכנו על־ידי אליהו אמר למען „מכון ז'בוטינסקי"), היוו את שיא המערכה. מספר החיילים הבריטיים בארץ גדל ל־100 אלף, אך יציבותו של השלטון נתערערה מיום ליום. וכך ניתנה המכה המוחצת למעמד השלטון הבריטי והכריחה אותו לצאת את ארץ־ישראל.

החקפת בנין הסי. איי. די.

אחת הפעולות הנועזות הראשונות של אצ"ל, כוונה נגד הבנין בו שוכן כיום בית־המשפט המחוזי, ברחוב אילת בתל־אביב, ששימש או מסה לבולשת הבריטית באזור.

יחידה של חמישה חבלנים, במדים בריטיים, חדרה לבנין דרך המקלט, שהיה פתוח לרחוב. האנשים הערימו על שני נוטרים ערביים, בהעמידם פנים כאילו הם עושים את צריכתם. שני אנשים אחרים עמדו ברחוב מול הבנין, לשם חיפוי, כששני תת־מקלעים מסוג שמייסר חבויים מתחת למעיל־הגשם. יחידה נוספת הבטיחה את דרך־הנסיגה לכיוון תל־אביב, בצד השמאלי של התמונה.

הפעולה נסתיימה כולה לפני שמישהו הרגיש בנעשה. כל האנשים נסוגו בשלום. כמה שוטרים בריטיים, שחשדם נתעורר, חדרו למקלט, ניסו להזיז את תרמילי־הצד שהכילו את המוקשים, גרמו להתפוצצות. כל האגף הימני של הבנין התמוטט, דבר שגרם חבלה רצינית בכושר־העבודה של המטה. ערבי יפו קראו מאז לבנין זה בלעג בשם „הבית המגולח".

בסך הכל הותקף בניין הסי.איי.די. שלוש פעמים, חובל פעמיים קשות. בפעם אחרת נפרץ הקיר הצפוני (בשמאל בתמונה) על־ידי מטען גדול של חומר־נפץ, ונחבל קשה כל האגף השמאלי.

הסי. איי.די. בכללו היה מרכז הפעולות נגד המחתרת. בניגוד לחיילים, ידעו הבלשים להתערב באוכלוסית הארץ, למדו את השפה העברית, בחלקם אף נשאו נשים יהודיות. מאחר שידעו סודות רבים, כמעט אי־אפשר היה למצוא להם תחליף. רבים מהם נהרגו בשנות המאבק.

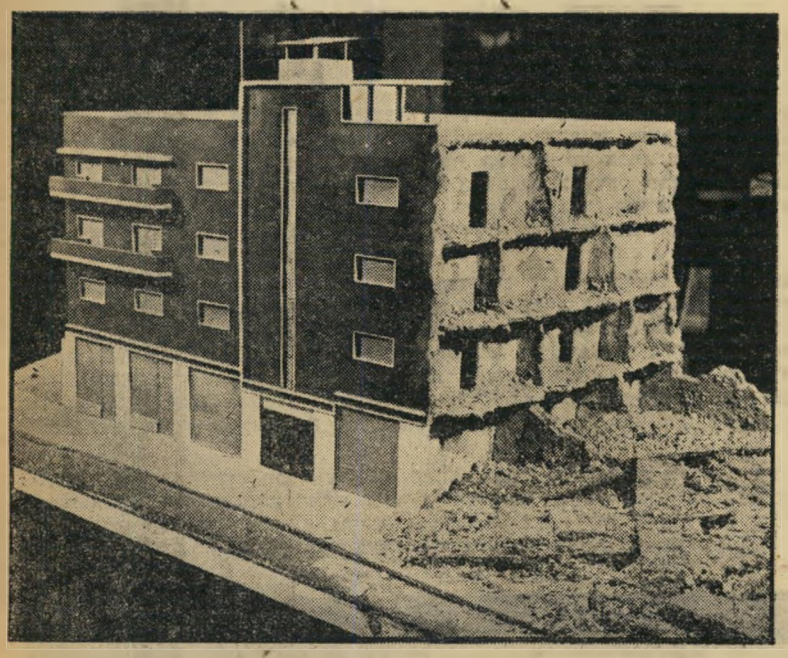

פיצוץ גשר יבנה

ההתקפה על גשר זה היתה חלק ממיבצע גדול, שנועד להרוס בלילה אחד את גשרי הרכבת ומתקניה, מרחובות דרומה.

באותו לילה, אור ל־2 באפריל, 1946, נפגעו שני גשרים (ביבנה ובאישדוד), תחנות־רכבת (באותם שני מקומות) וכמה פילבוקסים. מסילת־הברזל עצמה חובלה במספר נקודות לאורך הקו. התנועה בקו האיסטראטגי החיוני למצריים נותק כליל.

הגשר של יבנה נשמר בידי 11 נוטרים ערבים. רובם היו בפילבוקס, שניים שמרו בחוץ. התוקפים התקרבו מן הצד שהיה מת לגבי הפילבוקס. חולית חבלנים התקרבה לגשר, בעוד יחידה שניה פתחה באש על שני הנוטרים בחוץ ועל הפילבוקס. החבלנים התקרבו מלמטה, טיפסו בעזרת סולמות מערוץ הנאדי על עמודי הגשר, הכניסו את המטענים ונסוגו בחיפוי האש של החוליה השניה. בחסות העשן של ההתפוצצות נסוגו שתי היחידות מן השטח ללא אבידות.

באותו לילה לכדו האנגלים 32 מראשי חיל־הקרב של אצ"ל, שביצעו את ההתקפה המקבילה על גשר אישדוד ותחנת־הרכבת במקום. יחידה זו הצליחה לבצע את משימתה וחזרה ברגל לאורך שפת־הים עד לבת־ים, נפלה שם עייפה ורצוצה לתוך כיתור בריטי. היחידי שהצליח להימלט היה שמשון, מפקד פריצת כלא עכו, שגילה כושר גופני בלתי־מצוי.

שמשון (דב כהן), שנהרג כעבור 13 חודש בעת פריצת כלא עכו, רץ חזרה בחולות מבת־ים עד ראשון־לציון, בשעה שרודפיו הבריטיים צנחו מעייפות. שמשון החליף את בגדיו והלך להצגת קולנוע.

שדה־התעופה בקסטינה

אחת הפעולות הגדולות הראשונות של אצ"ל בשדה, במרחק רב מן הבסיס, בוצעה בלילה גשום וחשוך, אור ליום ה־25 בפברואר, 1946, בשעה שיחידות אחרות של אצ"ל ולח"י התקיפו את שדות־התעופה בלוד וכפר־סירקין.

כשהגיעו הלוחמים למקום, ללא תקלות, התקשו למצוא בחושך את המטוסים. הדליקו מטוס אחד כדי להאיר את השטח. במשך כ־17 דקות נערך בשטח מחזה פנטסטי של זיקוקין די־נור, כאשר למעלה מ־20 מטוסים עולים בלהבות, הבנזין הדולק נשפך בסילונים ועשרות ראקטות, בכל צבעי הקשת, שהיו במטוסים, ירו את עצמן השמימה וירדו במצנחים.

ארבעה מקלעים של התוקפים, יחד עם מיקוש הכביש, הספיקו לרתק את הכוחות הבריטיים במשך רבע שעה. הבעיה העיקרית החלה בשעת הנסיגה הארוכה, מאחר שהיה ידוע למפקד הפעולה, עמיחי („גידי") פגלין, כי הבריטים החליטו, לאור נסיונם בעבר, שלא להתמודד עם הלוחמים במקום הפעולה, אלא לנסות לכתרם בראדיוס גדול וללכדם בנסיגה. היחידה הרגישה במארב בריטי, עברה לידו במהירות, תוך חילופי אש, ללא אבידות, הגיעה לפנות בוקר לשכונת שעריים ברחובות, התארחה אצל תושביה התימניים, שרחצו את האנשים והלבישום. איש מן היחידה, שכללה שתי בחורות, לא נלכד. הנפגע היחיד היה לוחם, שנורה בצורה מסתורית מן האגף, במרחק־מה מן היעד.

היתה למיבצע צד כמעט היתולי. למרות הסיור המוקדם לאור היום, לא מצא המפקד בלילה החשוך את המקום המדויק של השדה. לפתע שמע טירטור של מטוס, שהתכונן לנחות. מטוס זה הראה לו את הדרך. הוא לא ידע שישב בו המפקד הראשי של הכוחות הבריטיים במרחב, שמיהר לישיבה חשובה בירושלים. האנגלים היו אחר־כך משוכנעים לחלוטין כי לאצ"ל נודע מראש על בואו ושרצה להרגו. בדרך כלל העריצו הבריטים את שירות־הידיעות של המחתרות העבריות.